

Waldemar Gliński

Bodzentyń, woj. kieleckie. Miejskie mury obronne, odcinek północny

Informator Archeologiczny : badania 18, 159

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wykop 13 (5 x 5 m) zlokalizowano na północ od zewnętrznej, północnej muru obwodowego, w miejscu sugerowanym wynikami badań geofizycznych, które na terenie bobrownickiej budowli przeprowadził w 1978 r. mgr inż. A. Różycki z PAK PP PRZ O/Poznań. Stwierdzone podczas tych prac anomalie elektrooporowe, nie wykluczające istnienia w tym miejscu bliżej nieokreślonego założenia murosowego, musiały być powodowane innymi czynnikami, ponieważ nie natrafiono na żadne pozostałości substancji architektonicznych. Zalegające tutaj utwory ziemne są efektem działalności wylewowej rzeki Wisły oraz działań erozyjnych położonych wyżej relikwów zamku. Efekt rozpoznania tej partii założenia zdaje się również wykluczać obecność w tym miejscu budynku wieżowego (?) widocznego na rycinie A. Boota z lat 1627-28; jeśli takowy znajdował się w północno-zachodniej części zamku to raczej bardziej na zachód w narożniku utworzonym przez zachodnio-północny mur obwodowy (?). Jego relikwty tkwiłyby zatem w rzece, co wyklucza obecnie możliwość weryfikacji.

Pozostałe wykopy (nr 12, 14-17) zlokalizowano na terenie dziedzińca zamkowego. Umożliwiło to dalsze rozpoznanie stratygrafii oraz uzyskanie informacji dotyczących m.in. posadawień budynków w skrzydłach zachodnim, południowym i wschodnim. We wszystkich wykopach stwierdzono znaczne zakłócenia stratygraficzne, wiążące się różnego rodzaju pracami budowlano-remontowymi budynków zamkowych.

Znajdujące się pod odłożonym brukiem kamiennym fragmenty murów wykonanych z kamieni polnych oraz cegły o ewidentnie nowożytnej (XVII-wiecznej ?) metryce, o trudnej do interpretacji funkcji (z wyjątkiem pozostałości urządzenia zapewne o gospodarczym charakterze w okolicach północno-zachodniego narożnika budynku skrzydła wschodniego (duży piec ?), świadczą zarazem o częstym przekładaniu bruku przynajmniej w partiach przylegających do zabudowań zamkowych w okresie funkcjonowania obiektu (XVII-XVIII stulecie). Potwierdzają to obserwacje uwarstwień podbrukowych, o wyróżnawczym charakterze i różnorodnej zawartości (gruz ceglany, spalenizna, rozdrobniony silnie materiał ceramiczny itd.).

Odkryty w br. materiał zabytkowy nie odbiega od dotychczas potyskanych z obiektu bobrownickiego mobiliów. Przeważa zdecydowanie materiał ceramiczny - ułamki naczyń glinianych i kaflów, rzadziej spotyka się fragmenty szkła i silnie skorodowane wytwory żelazne, głównie haki i gwoździe. Do ciekawszych i nielicznych znalezisk należą kamienne kule bombard o małym kalibrze.

Wydaje się, iż obecne rozpoznanie obiektu jest wystarczające do prowadzenia podjętych w 1982 r. działań zabezpieczająco-konserwatorskich; stąd też akcję wykopaliskową na zamku bobrownickim uznać należy za zakończoną. Przewidywane jest prowadzenie stałego nadzoru archeologicznego.

Zabytki i dokumentacja znajdują się w Katedrze Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego.

BODZENTYN
woj. kieleckie
Miejskie mury obronne
odcinek północny

Wojewódzki Ośrodek Archeologiczno-
Konservatorski
w Kielcach

Badania prowadził Waldemar Gliński. Finansował WOAK w
Kielcach. Pierwszy sezon badań. Mury obronne (2 poł.
XIV w. - XVIII w.)

Celem prac było architektoniczno-archeologiczne rozpoznanie reperacji i zabezpieczenia oraz określenie chronologicznej fazowości północnego odcinka murów miejskich w czasach historycznych, w okresie trzech przypor na załamaniu się linii łuku muru miejskiego na wysokości kościoła.

Ciąg murów obronnych miasta biskupiego Bodzentyna datuje się na 2 połowę XIV wieku. Założenie ich przypisuje się biskupowi Florianowi z Mokrska. Trzy przypory odkryte w trakcie odgruzowywania w/w odcinka muru pochodzą z czasów nowożytnych. Wynik badań stwierdzono, że przypora wschodnia jest nieprzewiązana z ciągiem murów miejskich, jest do nich dostawiona. Środkowa przypora jest przewiązana z wnętrzem muru miejskiego i posadowiona jest na nawarstwieniach z XVI-XVII wieku. Trzecia, zachodnia przypora, podobnie jak przypora wschodnia jest nieprzewiązana z linią murów miejskich. Dobija do niej mur także nie związany ani z przyporą, ani z murem miejskim. Ciągnie się on od przypory zachodniej z kierunku zamku.

Między przyporami wschodnią i środkową, stwierdzono wystąpienie murku (oporowego?). Funkcja tego murku nie jest w pełni jasna. Być może jest to pozostałość wkopu piwnicznego pod bliżej nieokreśloną zabudowę drewnianą. Nie wyklucza się istnienia pod środkową przyporą wcześniejszej (pierwotnej) przypory. Środkową przyporę postawiono zapewne po zawaleniu się lica muru miejskiego, przewiązując ją z jego wnętrzem.

W trakcie badań uzyskano liczny zespół kaflów datowanych od 2 połowy XVI wieku do wieku XVIII. Kafle te pochodzą z kolejnych faz przebudowy zamku. Na szczególną uwagę zasługują fragmenty wczesno-renesansowego kafla z przedstawieniem figuralnym (trzech tańczących postaci).

Badania prowadzone były w ramach stałych nadzorów nad remontem wiejskich murów obronnych prowadzonych przez Zakład Remontowo-Konserwacyjny Towarzystwa Przyjaciół Górnictwa, Hutnictwa i Przemysłu Staropolskiego w Kielcach, na zlecenie Wojewódzkiego Konservatora Zabytków.

Badania będą kontynuowane.